

تعلیم دست نایافتنی‌ها در پرتو وحی الهی

قرآن کریم، تعلیم و تربیت را از اهداف فرستادن پیامبران دانسته است...

قرآن کریم، تعلیم و تربیت را از اهداف فرستادن پیامبران دانسته است: **کما أرسلنا فيكم رسولاً منكم يتلوا عليكم آياتنا ويزكركم ويعلمكم الكتاب والحكمة و يعلمكم ما لم تكونوا تعلمون**(1)؛ آن سان که در میان شما فرستاده‌ای از خودتان روانه کردیم تا آیات ما را بر شما بخواند و شما را پاک کند و به شما کتاب و حکمت آموزد و آنچه را نمی‌توانستید بدانید به شما یاد دهد. جمله و **يعلمكم ما لم تكونوا تعلمون** از معارف و حقایقی خبر می‌دهد که فکر و اندیشه انسان، با همه پیشرفت او در علم و صنعت از دسترس به آن‌ها ناتوان است و تنها از طریق نبوت و دست آوردهای وحی، می‌توان بر آن‌ها آگاه شد. اگر پیامبران الهی نباشند، خردهای اولین و آخرین، از ادراک دریای ژرف توحید و معاد بی‌بهره‌اند.

عقل از کجا بفهمد که قیامت، پنجاه ایستگاه و موقف دارد و... عقل و دانش بشری، هر قدر که پیشرفت و تکامل یابد، باز نمی‌تواند از این نوع معارف اطلاع یابد؛ حتی عقل پیامبران اولوا العزم یا عقل مهتر آنان، حضرت محمد بن عبدالله (صلي الله عليه و آله و سلم) که عقل کل است. از این روست که خدای سبحان خطاب به آن حضرت فرمود: ... و أنزل الله عليك الكتاب والحكمة و علمك ما لم تكن تعلم و كان فضل الله عليك عظيماً(2)؛ خداوند، کتاب و حکمت بر تو نازل فرمود و آنچه را تو، ای محمد(صلي الله عليه و آله و سلم) نمی‌توانستی بفهمی (با صرف نظر از وحی) به تو آموخت و تفضل خداوند بر تو همواره بزرگ بود. پس، اگر عنایت پروردگار نبود، پیامبر اسلام(صلي الله عليه و آله و سلم) توان یادگیری برخی مسایل فراطبیعی را نداشت.

قرآن، در جای دیگر، خطاب به ایشان می‌فرماید: **و كذلك أوحينا إليك روحاً من أمرنا ما كنت تدري ما الكتاب ولا الإيمان ولكن جعلناه نوراً نهدى به من نشاء من عبادنا وإلك لتهدى إلي صراط مستقيم**(3)؛ و همین‌گونه، روحی از امر خودمان به سوی تو وحی کردیم. تو نمی‌توانستی بدانی که کتاب چیست و ایمان کدام است؛ ولی آن را نوری قرار دادیم که هر یک از بندگان خود را بخواهیم، به وسیله آن راهنمایی می‌کنیم، و به راستی، تو به خوبی به راه راست هدایت می‌کنی.

بدیهی است که فعل ماضی منفی ما کنت تدري، هرگونه توان فهمیدن را سلب می‌کند. بنابراین، تنها فضل و وحی الهی است که سبب می‌شود تا دریچه‌هایی از جهان غیب به روی انسان باز شود و معارف ناب و حقایق نامتناهی به بشر روی آورد و خرد او را بارور کند.

1. سوره بقره، آیه 151.

2. سوره نساء، آیه 113.

3. سوره شوری، آیه 52.

وحی و نبوت، ص 169-171